

**МІСЦЕ ОРГАНІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ
ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ**

Анотація

Мета статті. У статті розглянуті актуальні питання адміністративно-правового статусу суб'єктів спеціальної компетенції щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності. Встановлено коло зазначених суб'єктів у системі суб'єктів публічного адміністрування. Зазначено, що важливими повноваженнями щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності наділені правоохоронні органи, до яких слід відносити лише ті, які спеціально створюються державою для виконання будь-якої (будь-яких) головної правоохоронної функції за чітко встановленою законом процедурою.

Наукова новизна. Визначено роль суб'єктів спеціальної компетенції у реалізації завдань публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності. Наведено класифікацію суб'єктів спеціальної компетенції щодо публічного адміністрування у цій сфері. Проаналізовано особливості адміністративно-правового статусу кожної групи суб'єктів спеціальної компетенції щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності. Охарактеризовано специфіку впливу цих суб'єктів на правовідносини, що виникають у сфері інтелектуальної власності.

Зроблено висновок про місце суб'єктів спеціальної компетенції щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності серед інших суб'єктів. Сформульовані пропозиції стосовно необхідності вдосконалення чинного вітчизняного законодавства у сфері інтелектуальної власності. Вказано, що як суб'єктів спеціальної компетенції щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності слід розглядати органи виконавчої влади, їх посадових осіб, а в ряді випадків інших суб'єктів, які наділені державно-владними повноваженнями, що дозволяють останнім здійснювати регулюючий вплив на суспільні відносини, а також учасників цих відносин із метою організації правомірного володіння, користування та розпорядження правами інтелектуальної власності. Визначення їх адміністративно-правового статусу дозволить створити надійну систему правової охорони результатів інтелектуальної творчої діяльності.

Ключові слова: адміністративна послуга, державний нагляд, інтелектуальна власність, контролюючі органи, публічне адміністрування, спеціальна компетенція, суб'єкт, сфера інтелектуальної власності.

PLACE OF SPECIAL COMPETENCE BODIES IN THE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION ENTITIES IN THE FIELD OF INTELLECTUAL PROPERTY IN UKRAINE**Abstract**

The purpose of the article. *The article deals with the actual issues of the administrative-legal status of subjects of special competence in public administration in the field of intellectual property. The thesis is substantiated that the subjects of public administration in the field of intellectual property are a separate category of state bodies with a special administrative and legal status and inherent specific features: they carry out state-owned impact on public administration objects; Their main features are the availability of power powers that allow them to realize their own will in the form of managerial decisions; The legal basis for their activities in the vast majority of cases are the norms of administrative law; In the process of its activity, these subjects use exclusively forms and methods of public administration.*

Scientific novelty. *The nature of the competence of subjects of public administration in the field of intellectual property in the scope of which they are divided into subjects of general, sectoral and special (functional) competence is outlined. The emphasis on the group of special (functional) competencies includes state bodies that implement executive, control and supervisory, regulatory and registration and permissive functions and which ensure the implementation of state policy in a particular sphere, carry out guidance on issues that have a general character for all or many spheres of social life. The classification of subjects of special competence on public administration in this area is given. The peculiarities of the administrative-legal status of each group of special competence in public administration in the field of intellectual property are analyzed. The specificity of the influence of these subjects on legal relations arising in the field of intellectual property is characterized.*

Conclusions *made on the place of special competence in public administration in the field of intellectual property among other subjects. The proposals are formulated regarding the need to improve the existing domestic legislation in the field of intellectual property.*

Key words: *administrative service, state supervision, intellectual property, controlling bodies, public administration, special competence, subject, scope of intellectual property.*

Постановка проблеми. Ефективність реалізації завдань публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності залежить від багатьох факторів, серед яких особливе значення має наявність сучасної системи його суб'єктів, а також ефективності підготовки та підвищення кваліфікації відповідних фахівців й інформаційно-аналітичного забезпечення їх діяльності. Процес становлення такої системи все ще далекий від свого завершення. Але, водночас, можна погодитися з констатацією того факту, що основи законодавчого забезпечення діяльності цієї системи вже закладені, що створює простір для поступового розвитку інших її важливих компонентів. Насамперед, це стосується визначення особливостей адміністративно-правового статусу суб'єктів публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності.

Особливе місце в системі суб'єктів публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності посідають державні органи зі спеціальними повноваженнями у цій сфе-

рі. Отже, здійснення переважно однієї й тієї самої функції публічного адміністрування покладається на суб'єкти спеціальної (функціональної) компетенції, до яких належать органи, що реалізують виконавчу, контроль-но-наглядову, регулятивну та реєстраційно-дозвільну функції [1, с. 52]. Такі органи забезпечують реалізацію державної політики у певній сфері, здійснюють керівництво з питань, які мають загальний характер для всіх або багатьох галузей господарства [2, с. 76]. Тому все помітніше в діяльності органів державної влади забезпечуються принципи відкритості та прозорості [3].

До суб'єктів спеціальної компетенції щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності слід віднести ті, які поряд із виконанням своїх основних функцій беруть також певну участь у публічному адмініструванні у зазначеній сфері. Ця група суб'єктів, в залежності від особливостей їх адміністративно-правового статусу, поділяється, своєю чергою, на правоохоронні, контролюючі та судові органи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання адміністративно-правового статусу органів публічного адміністрування вже неодноразово ставали предметом дослідження багатьох фахівців у галузі адміністративного права, зокрема: В. Б. Авер'янова, О. В. Анпілогова, О. М. Бандурки, В. М. Бевзенка, Ю. П. Битяка, І. Л. Бородіна, В. М. Гаращука, І. П. Голосніченка, Є. В. Додіна, С. В. Ківалова, Л. В. Коваля, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, В. Т. Комзюка, О. Р. Михайленка, Н. Р. Нижник, М. П. Орзіха, І. М. Пахомова, О. П. Рябченка, В. М. Селіванова, С. В. Таранушича, Ю. С. Шемшученка та ін. Досить активно це питання досліджується зарубіжними вченими [20–23]. Однак проблеми визначення адміністративно-правового статусу й сьогодні залишаються актуальними у зв'язку із невирішеністю низки теоретичних і практичних питань у цій сфері. І, незважаючи на інтенсивність та широкий спектр досліджень, присвячених різним аспектам цієї проблематики, багато питань у цій сфері все ще залишаються дискусійними. Водночас від розв'язання проблеми створення ефективної системи суб'єктів публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності в Україні з чітким визначенням їх адміністративно-правового статусу залежить міцність фундаменту для інноваційної моделі розвитку, її модернізації, підвищення конкурентоспроможності у світовій соціально-економічній системі [4]. А від цього, своєю чергою, – і перспективи створення робочих місць у нових галузях, які визначають обличчя світової економіки ХХІ ст. – економіки, що базується на знаннях.

Метою статті є визначення місця органів спеціальної компетенції в системі суб'єктів публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Важливими повноваженнями щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності наділені правоохоронні органи, до яких слід відносити лише ті, які спеціально створюються державою для виконання будь-якої (будь-яких) головної правоохоронної функції за чітко встановленою законом процедурою. Саме такий напрямок діяльності для правоохоронного органу має бути основним. Головна відмінність суб'єктів публічного адміністрування, які входять до групи кон-

тролюючих суб'єктів, від правоохоронних органів полягає в тому, що їх визначальною функцією є функція контролю, яка, як було зазначено вище, належить вже до другорядних правоохоронних функцій [5, с. 29–30]. При цьому правоохоронний характер контрольної функції пов'язується перш за все з тим, що контролюючі органи, виступаючи складовою частиною державного апарату, діють від імені й за дорученням держави та здійснюють контроль над додержанням законності у тій або іншій сфері державної діяльності [17; 18]. Особливістю діяльності контролюючих органів, зокрема тих, що функціонують у сфері публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, є той факт, що сфера контрольної діяльності і владних повноважень останніх поширюється на об'єкти незалежно від їх відомчої підпорядкованості [6, с. 69]. Тобто, незалежно від того, хто володіє, користується або розпоряджається правами інтелектуальної власності, він може стати об'єктом контролю з боку контролюючого органу. Їх кількість досить значна, а до переліку контролюючих органів, які здійснюють публічне адміністрування у сфері інтелектуальної власності, можна віднести: Антимонопольний комітет України, Державну фіскальну службу України (далі – ДФСУ), Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Держпродспоживслужба), Український інститут експертизи сортів рослин, Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру (далі – Держгеокадастр), Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство культури України, Державне агентство України з питань кіно, Міністерство екології та природних ресурсів України, а також Фонд державного майна України (далі – ФДМУ).

Зокрема, вагомий вплив на діяльність господарюючих суб'єктів має Антимонопольний комітет України. Виступаючи центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом [7], він забезпечує захист інтересів суб'єктів підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції, пов'язаної з неправомірним використанням об'єктів права інтелектуальної власності в частині неправомірного використання комерційних позначень, неправомірного використання товару іншого виробника та копіювання зо-

внішнього вигляду виробу. Антимонопольний комітет України здійснює державний контроль за дотриманням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції. Відповідно до Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» недобросовісною конкуренцією є спосіб порушення права інтелектуальної власності, що являє собою будь-які дії у конкуренції, які суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності [8]. Діями ж, що визнаються недобросовісною конкуренцією і порушують право інтелектуальної власності, є: неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання (використання імені, комерційного (фірмового) найменування, торговельної марки (знаку для товарів і послуг), рекламних матеріалів, оформлення упаковки товарів і періодичних видань, інших позначень без дозволу (згоди) суб'єкта господарювання, який раніше почав використовувати їх або схожі на них позначення у господарській діяльності, що призвело чи може призвести до змішування з діяльністю цього суб'єкта господарювання), створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції (введення в господарський обіг під своїм позначенням товару іншого виробника шляхом змін або зняття позначень виробника без дозволу уповноваженої на те особи [9, с. 39–40], відтворення зовнішнього вигляду виробу іншого суб'єкта господарювання і введення його у господарський обіг без однозначного зазначення виробника копії, що може призвести до змішування з діяльністю іншого суб'єкта господарювання) та досягнення неправомірних переваг у конкуренції й неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Заходи щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності в процесі зовнішньоекономічної діяльності та недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів вживає Державна фіскальна служба України (ДФСУ) – орган, який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування

податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску. В апараті ДФС України зазначена функція покладена на Управління організації митного контролю та оформлення Департаменту митної справи, у складі якого функціонує Відділ захисту прав інтелектуальної власності та експортного контролю. ДФС України відповідно до своїх функцій забезпечує ведення митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, до складу якого на підставі заяв власників майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності вже внесено більше 1,5 тис. об'єктів. Згідно з даними Європейського Союзу, щорічно підробляється 25 млн товарів. Із розвитком технологій удосконалюються підробки, тому постає питання про налагодження постійного підвищення кваліфікації митників, удосконалення засобів контролю, створення спеціальних підрозділів на митному кордоні для боротьби з контрафактними товарами.

Протидія правопорушенням у сфері інтелектуальної власності також входить і до функцій Державної фіскальної служби України (ДФСУ). Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 432 до основних завдань ДФС України, зокрема, віднесено вживання заходів до захисту прав інтелектуальної власності у процесі зовнішньоекономічної діяльності, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів [10].

До переліку підстав для призупинення митного оформлення товарів, щодо яких правовласником не подано заяву про сприяння захисту належних йому майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності, за ініціативою органу доходів і зборів Кабінет Міністрів України включив: подання до митного органу або до Держмитслужби заяви особи, якій відповідно до закону належать майнові права на об'єкт права інтелектуальної власності, що не включений до митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, або особи, яка діє від її імені в межах наданих повноважень; отримання інформації про порушення прав інтелектуальної власності від правоохоронних та контролюючих органів, митних органів України та інших країн, міжнародних організацій, до компетенції яких входять питання захисту прав інтелектуальної власності; декларування товару з

торговельною маркою, яка відрізняється від торговельної марки, наявної в митному реєстрі, лише окремими елементами та є схожою з нею настільки, що їх можна сплутати [11]. Отже, діяльність ДФСУ у сфері протидії порушенням прав інтелектуальної власності спрямована головним чином на запобігання вказаним правопорушенням у зовнішньоекономічній діяльності нашої країни та припинення переміщення через митний кордон товарів, виготовлених із порушенням прав інтелектуальної власності. У разі виявлення порушень прав інтелектуальної власності в інших сферах ДФСУ передає відповідні матеріали правоохоронним органам за належністю.

Черговий суб'єкт публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності спеціальної компетенції – Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Держпродспоживслужба) – є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується й координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства та який реалізує державну політику в тому числі у сфері охорони прав на сорти рослин шляхом здійснення державного нагляду (контролю) у цій сфері. Держпродспоживслужба відповідно до покладених на неї завдань узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру, який забезпечує формування державної політики у відповідній сфері. Зокрема, у сфері охорони прав на сорти рослин Держпродспоживслужба організовує та здійснює державний нагляд (контроль) за: дотриманням юридичними особами вимог законодавства з охорони прав на сорти рослин у сфері виробництва, використання, зберігання, реалізації та розмноження садивного матеріалу сортів рослин; збереженістю сортів рослин, реєстрацією ліцензійних договорів на їх використання та виплатою авторської винагороди; веденням первинного насінництва власниками майнових прав інтелектуальної власності та підтримувачами сортів рослин; набуттям прав на сорти рослин та їх реєстрацією; ввезенням в Україну

садивного матеріалу (насіння) незареєстрованих в Україні сортів рослин; дотриманням особистого немайнового права авторства на сорт, майнового права власника сорту, права попереднього користування і права при відновленні прав на сорт, права на поширення сорту в Україні, прав автора сорту в разі відмови власника від майнового права на сорт, порядку вивезення з України посадкового матеріалу (насіння) сортів рослин, що містять об'єкт інтелектуальної власності, вимоги угоди, укладеної між роботодавцем та автором сорту щодо виплати справедливої винагороди [12].

Ефективне публічне адміністрування у сфері охорони прав на сорти рослин неможливе без наявності відповідних закладів експертизи (оскільки рослинництво (поряд із тваринництвом) традиційно розглядається як провідна галузь сільського господарства, адже продукція цієї галузі створює основу для забезпечення продовольчої безпеки держави), провідну роль серед яких відіграє Український інститут експертизи сортів рослин, утворений у червні 2002 р. шляхом реорганізації Державного центру сертифікації, ідентифікації та якості сортів рослин Державної комісії по випробуванню та охороні сортів рослин Мінагрополітики. Інститут є базовою науково-дослідною установою державної системи охорони прав на сорти рослин. Пріоритетними напрямками його досліджень є реалізація проектів у сфері охорони прав на сорти рослин та проведення державної науково-технічної експертизи сортів рослин як об'єктів інтелектуальної власності.

Окремі повноваження щодо публічного адміністрування сфері інтелектуальної власності покладено на Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр), яка відповідно до покладених на неї завдань: здійснює координацію діяльності, пов'язаної зі встановленням, унормуванням, обліком, реєстрацією, використанням та збереженням географічних назв; організовує проведення відповідної експертизи географічних назв; забезпечує створення і ведення Державного реєстру географічних назв, контролює використання та збереження географічних назв; визначає сталі географічні об'єкти на території України; здійснює в установленому порядку визначення меж географічних місць, з якими

пов'язані особливі властивості, певні якості та інші характеристики товарів, і надає відповідні висновки [13].

До завдань, покладених на Міністерство охорони здоров'я України, віднесено здійснення формування державної політики у сфері захисту інтелектуальної власності та доступу до лікарських засобів [14]. Це Міністерство є також спеціально уповноваженим органом щодо визначення та контролю особливих властивостей, певних якостей та інших характеристик товарів відносно продуктів харчування, продовольчої сировини та мінеральних вод. У цілому діяльність міністерств наочно свідчить, що здійснюючи контроль, вони самі мають перебувати під контролем громадськості та активно з нею співпрацювати, особливо у питаннях нормпроектної діяльності [15, с. 4].

Як суб'єкт публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності спеціальної компетенції Міністерство культури та інформаційної політики України (МКІП) відповідає за формування державної політики у сфері кінематографії, культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, відновлення та збереження національної пам'яті, є також спеціально уповноваженим органом для визначення та контролю особливих властивостей, певних якостей та інших характеристик виробів народних промислів. Якщо до недавнього часу зростання економіки асоціювалося переважно з технологічним та інноваційним розвитком у технічних галузях (індустріальне суспільство), то з обранням Україною курсу на перехід до інформаційного суспільства (постіндустріальне суспільство) сфера культури виходить на якісно новий рівень розвитку та комунікацій [16]. Надання культурних послуг все більше перетворюється на «індустрію культури», в якій створюються та розповсюджуються різноманітні товари й послуги. Культура сприяє стимулюванню творчості та інновацій. У цьому контексті важливим завданням МКІП має стати активізація й укріплення унікальних місцевих традицій і звичаїв, заохочення процесу відродження та розвитку традиційних для України народних ремесел.

Окрім повноваження щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної

власності МКІП здійснює через підпорядковане йому Державне агентство України з питань кіно. Цей орган видає державні посвідчення на право розповсюдження та демонстрування фільмів і при здійсненні цієї діяльності вживає заходи із захисту об'єктів права інтелектуальної власності, реалізації авторських і суміжних прав.

Фонд державного майна України (ФДМУ), центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, реалізує державну політику у сфері приватизації, оренди, використання та відчуження державного майна, управління об'єктами державної власності [19]. У сфері оцінки майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності ФДМУ організовує професійну підготовку оцінювачів, зокрема затверджує вимоги до керівників суб'єктів оціночної діяльності та оцінювачів, затверджує склад та порядок роботи екзаменаційних комісій з професійної підготовки оцінювачів за напрямком «Оцінка цілісних майнових комплексів паїв, цінних паперів, майнових прав та немайнових активів, у тому числі оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності», організовує їх роботу, затверджує програми навчання та складання іспитів.

Міністерство екології та природних ресурсів України, виконуючи функції суб'єкта публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності спеціальної компетенції, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади щодо формування й забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та у межах своєї компетенції біологічної, генетичної та радіаційної безпеки, поводження з відходами, у тому числі радіоактивними, пестицидами й агрохімікатами.

Висновки. Органи спеціальної компетенції забезпечують реалізацію державної політики в одній чи декількох сферах шляхом надання адміністративних послуг, державного нагляду (контролю), узагальнення практики застосування законодавства, розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавчих актів. Як суб'єкти спеціальної компетенції щодо публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності слід розглядати органи виконавчої влади, їх посадових осіб, а також у ряді випадків інших

суб'єктів, які наділені державно-владними повноваженнями, що дозволяють останнім здійснювати регулюючий вплив на суспільні відносини, а також учасників цих відносин з метою організації правомірною володіння, користування та розпорядження правами інтелектуальної власності. Визначення їх адміністративно-правового статусу дозволить створити надійну систему правової охорони результатів інтелектуальної творчої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бааджи Н. П. Проблемні аспекти судового захисту права інтелектуальної власності. *Часопис цивілістики*. 2014. Вип. 17. С. 50–55.
2. Вацик Ю. М. Проблемні питання судового захисту прав інтелектуальної власності у цивільному судочинстві України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 17 (2). С. 75–77.
3. Нестерович В. Ф. Принципи відкритості та прозорості у діяльності органів державної влади як важлива передумова для утвердження демократії участі. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 4. С. 67–78.
4. Мищак І. М. Проблеми і перспективи законодавчого забезпечення інноваційного розвитку в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. № 6. С. 34–43. DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2018.06.05>
5. Зайцева А. Проблеми визначення юрисдикції судів у сфері захисту прав інтелектуальної власності на знаки для товарів і послуг. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2015. № 3. С. 28–35.
6. Андрощук Г. О., Давимука С. А. Інтелектуальна власність у науково-технічній сфері: методи та принципи вартісної оцінки: монографія. Київ: Парламентське видавництво, 2014. 302 с.
7. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 р. № 3659-XII. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/go/3659-12> (Дата звернення: 25.04.2021).
8. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 липня 1996 р. № 236/96-ВР. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/go/236/96-вр> (Дата звернення: 25.04.2021).
9. Бабець І. Г., Мойсеєнко І. П. Інтелектуальна власність: навч. посіб. Львів, 2015. 158 с.
10. Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/236-2014-п> (Дата звернення: 25.04.2021).
11. Про затвердження переліку підстав для призупинення митного оформлення товарів, щодо яких правовласником не подано заяву про сприяння захисту належних йому майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності, за ініціативою митного органу: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 травня 2012 р. № 432. URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/432-2012-%D0%BF> (Дата звернення: 25.04.2021).
12. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/667-2015-п> (Дата звернення: 25.04.2021).
13. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 15. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/15-2015-п> (Дата звернення: 25.04.2021).
14. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267. URL: www.zakon.rada.gov.ua/go/267-2015-п (Дата звернення: 25.04.2021).
15. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів: зарубіжний та український досвід: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. Суми, 2015. 456 с.
16. Мищак І. М. Основні напрямки розвитку законодавства щодо охорони культурної спадщини в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 1. С. 14–19.
17. Камінська Н. В., Сьох К. Я. Забезпечення прав громадян на державну службу та службу в органах місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади та євроінтеграції: монографія. К., 2018. 264 с.

18. Камінська Н. В., Білас А. І. Уніфікація стандартів правоохоронної діяльності: проблеми теорії та практики. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 3. С. 106–114.

19. Про Фонд державного майна України: Закон України від 9 грудня 2011 р. № 4107-VI. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17> (Дата звернення: 25.04.2021).

20. Seckler-Hudson C. *Our Constitution and Government*. Washington, D.C.: United States Government Printing Office, 1978. 400 p.

21. Nesterovych V. EU standards for the regulation of lobbying. *Prawa Człowieka*. 2015. N 18. S. 97–108.

22. Palter M. *Comparative politics: Political Economy, political culture and political Interdependence*. Itasca, Illinois: F.E. Peacock Publishers, 1997. 648 p.

23. Coulter E. M. *Principles of Politics and Government*. Madison, Wisconsin: Brown & Benchmark, 1994. 304 p.

References:

1. Bahage, N. P. (2014). Problematic aspects of judicial protection of intellectual property rights. *The magazine of civilization*, 17, 50–55 [in Ukrainian].

2. Vatsik, Yu. M. (2017). Problematic issues of judicial protection of intellectual property rights in civil proceedings of Ukraine. *International scientific journal «Internauka»*, 17 (2), 75–77 [in Ukrainian].

3. Nesterovych, V. F. (2016). Pryntsypy vidkrytosti ta prozorosti u diialnosti orhaniv derzhavnoi vlady yak vazhlyva peredumova dlia utverdzhennia demokratii uchasti. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava*, 4, 67–78 [in Ukrainian].

4. Myshchak, I. M. (2018). Problemy i perspektyvy zakonodavchoho zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku v Ukraini. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 6, 34–43. DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2018.06.05> [in Ukrainian].

5. Zaitseva, A. (2015). Problems of defining jurisdiction of courts in the field of protection of intellectual property rights to marks for goods and services. *The theory and practice of intellectual property*, 3, 28–35 [in Ukrainian].

6. Androschuk, G. O., Davimuk, S. A. (2014). *Intellectual Property in Scientific and Technical*

Sphere: Methods and Principles of Valuation. Kyiv: Parliamentary Publishing House [in Ukrainian].

7. Verkhovna Rada Ukrainy. (1993). *On the Antimonopoly Committee of Ukraine*: Law of Ukraine No. 3659-XII. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/go/3659-12> (Last accessed: 25.04.2021) [in Ukrainian].

8. Verkhovna Rada Ukrainy. (1996). *On protection against unfair competition*: Law of Ukraine No. 236/96-BP. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/go/236/96-Br> (Last accessed: 25.04.2021) [in Ukrainian].

9. Babec, I. G., Moiseenko, I. P. (2015). *Intellectual property*: teach. manual. Lviv [in Ukrainian].

10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2014). *On the State Fiscal Service of Ukraine*: Resolution No. 236. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/236-2014> (Last accessed: 25.04.2021) [in Ukrainian].

11. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2012). *On the approval of the list of grounds for the suspension of customs clearance of goods, which the right holder does not submit a statement on promoting the protection of property rights to the object of intellectual property rights, on the initiative of the customs authority*: Resolution No. 432. URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/432-2012-%D0%BF> (Last accessed: 25.04.2021) [in Ukrainian].

12. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015). *On Approval of the Regulation on the State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection*: Resolution No. 667. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/667-2015-p> (Last accessed: 25.04.2021) [in Ukrainian].

13. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015). *On Approval of the Regulation on the State Service of Ukraine on Geodesy, Cartography and Cadastre*: Resolution No. 15. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/15-2015-P> (Last accessed: 25.04.2021) [in Ukrainian].

14. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015). *On Approval of the Regulation on the Ministry of Health of Ukraine*: Resolution No. 267. URL: www.zakon.rada.gov.ua/go/267-2015-p (Last accessed: 25.04.2021) [in Ukrainian].

15. Nesterovych, V. F. (2015). *Konstytutsiyno-pravovi zasady vplyvu hromads'kosti na pryynyattya normatyvno-pravovykh aktiv*: Doctor's thesis / LDUVS im. E. O. Didorenka. Sumy [in Ukrainian].

16. Myshchak, I. M. (2014). Osnovni napriamky rozvytku zakonodavstva shchodo okhorony kulturnoi spadshchyny v Ukraini. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 1, 14–19 [in Ukrainian].

17. Kamins'ka, N. V., S'okh K. Ya. (2018). *Zabezpechennya prav hromadyan na derzhavnu sluzhbu ta sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovryaduvannya v umovakh detsentralizatsiyi vlady ta yevrointehratsiyi*. Kyiv [in Ukrainian].

18. Kamins'ka, N. V., Bilas, A. I. (2017). Unifikatsiya standartiv pravookhoronnoyi diyal'nosti: problemy teorii ta praktyky. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav*, 3, 106–114 [in Ukrainian].

19. Verkhovna Rada Ukrainy. (2011). *On the State Property Fund of Ukraine* : Law of Ukraine

No. 4107-VI. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17> [in Ukrainian].

20. Seckler-Hudson, C. (1978). *Our Constitution and Government*. Washington, D.C.: United States Government Printing Office.

21. Nesterovych, V. (2015). EU standards for the regulation of lobbying. *Prawa Człowieka*, 18, 97–108.

22. Palter, M. (1997). *Comparative politics: Political Economy, political culture and political Interdependence*. Itasca, Illinois: F.E. Peacock Publishers.

23. Coulter, E. M. (1994). *Principles of Politics and Government*. Madison, Wisconsin: Brown & Benchmark.

Стаття надійшла до редакції 29 квітня 2021 р.